

Reformní pedagogika

PaedDr. Jana Škrabánková, Ph.D.

Reformní pedagogika (1900 – 1939)

- **Období začátku 20. století s těžištěm ve 20. a 30. letech**

- **Reformní pedagogika jako celosvětový jev**
  - **progresivismus** v anglosaských zemích
  - **aktivismus** v Itálii
  - **reformismus** v německy mluvících zemích
  - **nová výchova** ve frankofonním světě (Hnutí nových škol)

Reformní pedagogika – záměry

- Požadavek především změnit školu, ale také životní styl
- Snaha nabídnout světu lepší společnost a školu
- Pedocentrismus jako základní orientace výchovy
- Změny byly omezeny pouze na základní školu
- Výchozí idea: volná škola (J. J. Rousseau)

Principy reformní pedagogiky

- Princip individualizace – každý má jiné možnosti
- Princip diferenciacie – kvalitativní a kvantitativní
- Princip samostatnosti a aktivity
- Projektová metoda, projektové vyučování, činná a pracovní škola
- Princip globalismu (jev jako celek), proti atomizaci učiva

Někteří hlavní představitelé - vývoj ve světě

- **Cecile Reddie**, Abbotsholme, Anglie (1889)
- **Ellen Keyová**, Švédsko, Století dítěte (1900): reforma školy, nezůstane kámen na kameni
- **Gustav Wyneken** (1906) Wickersdorf, Německo
- **Maria Montessoriová** (1907) Řím, Itálie
- **Rudolf Steiner** (1919) Stuttgart, Německo

Někteří hlavní představitelé - vývoj ve světě

- **Carleton W. Washburne**, winnetská soustava ve Winnetce u Chicaga
- **Celestin Freinet** (1920) moderní škola, Francie
- **A. S. Neill** (1924) Summerhill school, Anglie
- **Peter Petersen** (1927) Jena plan, Německo

Ovide Decroly (1907), Brusel, Belgie

- Životní vyučování, životní celky, vše, co dítě může vidět kolem sebe
- Pospolitá práce – kolektivní metoda
- Provází dítě etapami lidského života:

organismus s životními potřebami

sociální prostředí rodiny, školy, města, kraje, národa, lidstva

příroda (zvířata, rostliny, nerosty, hospodářský cyklus, vesmír)

Oberhambachu severně od Mannheimu

- Školní obec – svobodná obec, škola uprostřed přírody v Porýní
- Asi 100 žáků od 5 do 18 let. 6 budov, jedna ústřední
- Žáci mají samosprávu a obec sami spravují – zahrada, elektrárna, žehlárna, ústřední topení, pořádek, čistota, vkus, dojem krásy a harmonie
- Rodiny dětí platí vysoké příspěvky
- Svobodná práce často bez učitele, starší se starají o 5-12 mladších

Oberhambachu severně od Mannheimu

- Dobré vztahy s ředitelem, všichni ho ctí, atmosféra je srdečná a přátelská
- Kurzy – na začátku měsíce se žáci hlásí do několika předmětů, věnují se jim celý měsíc nebo i několik měsíců
- Žáci si zvyknou učit se sami
- Zkoušení neexistuje, na závěrečné schůzi se skládají účty ze všeho, co žák udělal, za přítomnosti rodičů a hostů. Má něco jako portfolio.

Helen Parkhurstová (1919) Dalton, USA

- Nikoli systém, ale plán, aby se dal přizpůsobovat
- Samostatnost – spoléhání na sebe, rozhodování, svoboda –výběr, vlastní tempo, volba způsobu práce
- Spolupráce – možnost vybrat si, nemusí to být učitel, kdo vysvětluje
- Mnoho kompilací, cizích myšlenek, málo vlastní tvorby
- Učitel v pozadí

Eduard Claparéde (1873 – 1940), Ženeva,

Švýcarsko

- Lékař a později profesor a ženevské univerzitě se zájmem o dětskou psychologii
- Další z protagonistů reformní pedagogiky, kdo preferoval činnou školu, jejíž podstatou byla aktivní činnost žáka
- Osvojení učiva má probíhat prostřednictvím praktických úkolů, které vedou k přemýšlení a k důkladnému pozorování okolí
- Seznamování se světem se děje za pomoci vlastního úsudku

John Dewey (1859 – 1952), pracovní škola, progresivní výchova, Vermont, USA

- Škola má být místem, kde se žije
- Životní učení – pospolitost, duch volné sdílnosti, výměny myšlenek, úspěchů i chyb
- Organizace školy:
přízemí: kuchyně a jídelna, dílny pro truhlářství, krejčovství, kuchařství, tkaní

uprostřed je muzeum a knihovna. Ta je současně klubovnou, přednáškovou místností, kde se stýká praxe z dílen s teorií v knihách

horní patro: pracovny pro biologii, fyziku, chemii, výtvarné práce a umění

John Dewey (1859 – 1952), pracovní škola, progresivní výchova, Vermont, USA

- Přízemí je prvním stupněm poznání, sensorické, styk s materiálem
- První patro: dílna imaginativních schopností žáka, syntéza zkušeností a názorů v různých okruzích žákovy školní práce
- Kniha – nesmí být zástupcem zkušenosti, ale je potřebná při jejím šíření
- Projektová metoda: skupiny, každá volí činnost – hra, dramatizace, pozorování přírody, ruční práce, návštěva továrny, soudu, parlamentu.
- Skutečná účast na pracích a provozu, někdy skládají i zkoušky

Antipedagogika

- ve světě a u nás v 60. a 70. letech 20. století

Někteří hlavní představitelé - vývoj u nás

- **1918 – vznik samostatného Československa**
- Na počátku 20. století vzniklo tolik myšlenkových proudů a bylo realizováno tolik nápadů, že není lehké rozdělit je tak, aby toto třídění obsahovalo přesnou a zároveň úplnou informaci o této době plné pedagogického entusiasmu
- **1920 – 1. učitelský sjezd v Praze – učitelé se shodli na požadavku svobody dítěte i učitele a jeho pedagogické činnosti**

I. 20. léta 20. století – romanticky orientovaný proud

- Mnoho myšlenkových proudů a realizovaných nápadů – není možné přesné rozdělení
- F. Bakule – Malá Skála u Turnova, 1902-1913
- B. Hrejsová – Strážnice, 1918 – 1930
- F. Mužík – Praha, 1921 – 1924
- E. Štorch – Dětská farma, Praha, 1926 – 1930
- J. Bartoň – 1910 – 1925, Brno-Husovice
- F. Krch, L. Havránek a L. Švarc – Horní Krnsko, Mladá Boleslav, 1919 – 1924

II. Snahy o vědecky založenou reformu celého školství, převládly ve 30. letech

---

- Snahy o reformu školy, nová kvalita pedagogických pokusů – prosazení vědeckých základů pedagogiky
- Pražské křídlo reformní pedagogiky v čele s Václavem Příhodou
- Brněnské křídlo vedené prof. Otokarem Chlupem
- Školy pokusné (ověřování Příhodových návrhů, příprava nových učebnic, osnov a pomůcek)
- Školy reformní (jejich vliv už nebyl tak výrazný, novoty osvědčené na pokusných školách se měly ověřovat na školách reformních)

Plán školské reformy

- Zlepšit život celé společnosti

- Racionalizace školského systému
  - jednotná škola, třístupňová (obecná, komenium, atheneum)

  - pracovní škola

  - společenská škola

Plán školské reformy

- vnitřní motivace k učení
- metody podporující samočinnost žáků
- problémové vyučování
- daltonský plán
- projektové vyučování
- výchova k samostatnosti
- žákovská samospráva
- společné řešení problémů školy
- školní časopisy
- exkurze
- individuální vyučování (respekt k potřebám jedince)
- kolektivní výchova (sociální výchova)